

Programme Paix Au-Delà des Frontières

Michezo mwingiliano*

Scénario 1: Kutumikisha vijana kwa maslahi ya kisiasa¹

SHUJAA

1. NCUTI : Kijana wa siyasa wa vijijini
2. MUTWARE: Buramatari, bwana wa Marianne na baba ya Nadine
3. PASCAL: Politicien
4. BUHIRI: Rafiki ya Ncuti na Karera
5. KARERA: Rafiki ya Buhiri na Karera
6. NADINE: Kijana, mtoto wa Marianne
7. MARIANNE: Bibi wa Mutware na mamayake wa Nadine

KIBAO I : MARIANNE, NCUTI na BUHIRI

Marianne amechanganyikiwa kwa kujiuliza wapi atapata majani ya kutunza mtoto wake, anakutana na BUHIRI, ambaye ni kijana jirani aka mshauria kwenda kwa mganga wa cenjeyi. Kwa muda huyo NCUTI anapita.

Aliposikiya kinacho endeleva hapo, anatafsiria MARIANNE kwa utaratibu ya kwamba anapashwa kumpeleka mjukuu wake hospitalini. Uku BUHIRI aki omba mashauri ku namna yaku piganisha muporomoko wa udongo.

Badae, NCUTU anaondoka akijielekeza kwenye kikao cha ufugaji wa kisasa. MARIANNE na BUHIRI, kati yao (wana ongelea hekima ya NCUTI, na wasi wasi zake ku usu maendeleo ya muungano na ginsi gani anaweza kuwa muongozi bora kilima chao.

Mafundisho ya kibao:Wavijana wanavya piya vitu ya kujagiya katika jami

KIBAO II : MUTWARE, NADINE, MARIANNE na NCUTI

MUTWARE,muongozi wa kijiji, mwanae NADINE na mkewe MARIANNE wana ongeleza kuhusu hekima ya NCUTI na kuweka jina lake kwa uchaguzi kwa kuongoza kijiji chao. Wote wanakubaliana kuhusu tabiya nzuri na ukamilifu wa NCUTI, ila MUTWARE ana sema eti NCUTI angali bado mdogo na mila haiwezi kubali jambo hilo, eti kwa mfano paki tokeya maswali ao matatizo kati ya mke na mme yana weza kuwa magumu kwake kwa kuyapatia jibu. MARIANNE na NADINE wana jaribu ku mteteya NCUTI ila MUTWARE ana wakumbusha ya kwamba mke mwenye adhabu na heshima hapashwi kumbishia mmewe.

NCUTI, anafika kwakuuliza sababu gani hakuonajina lake kwenye orodha ya watakao jichagulisha. MUTWARE ana mujulisha yakwamba hawezi kujichagulisha kwa kiti cha muongozi wa kijijini. Pamoja

¹ Inaweza kutumikishwa mu mkoa yote wa nchi za maziwa makuu.

na asira nyingi, NCUTI ha elewi kinacho sababisha mambo hayo, na hakuna mtu yoyote waku mu eleweshwa. Ana jaribu ku fasiria umuhimu waku patiya vijana nafasi ya maamuzi ku mambo yana usika na muungano, tangiapo wao ni wengi na pia wao ndio viongozi wa kesho lakini hawamuskie.

Mafundisho ya kibao:Matengano kwa mahali paku kamatiya hatuwa katika vijana na Kuto kutenda kwa watu fulani mbele ya kweli ao kuchaguwa waki,kwa woga au kwa Kujihisi ki mila

KIBAO III: BUHIRI, KARERA, NADINE na PASCAL

PASCAL mwanasiasa anafanyisha kikao na BUHIRI, KARERA na NADINE. PASCAL anawaelewesha sababu gani wao vijana wana shida yakupata kazi kwa sababu hawachangiyi chama na muongozi; anatowa mfano wa NCUTI. Ana wambia kwamba viwanja viao vinagawiwa na kupewa kwa watoka ukimbizi na iyo ndio chanzo cha umasikini. Wa muungano wao. Wenzake, mwanzo hamukubaliye lakini mwisho wanamukubaliya.

Ana waahidia kwamba atafanya liwezekanalo maaskari polisi wafungie macho kila wakati watakapo taka kurudilia viwanja viao na tena ata wapa mabunduki. Alipo kuwa na sema BUHIRI, KARERA na NADINE wanaunga zingine jambo zisizo eleweka vizuri na kutanisha na maneno ya PASCAL. Waka fanana kama wame kubali kabisa. Waka muacha hapo na kwenda. Aka wa ahidiya utajiri na vyeo watakapo kubali ku msaidia ku fukuza “panya wakimbizi” na kuwa rudisha walipo toka.

Mwana siasa ana baki hapo akiwa ana ongeya mwenyewe, akifurai eti amepata kundi la vijana lita msaidia kufikia ku lengo lake ambalo niku leta vurugu mtaani ili awe mkombozi, yani Yule asiye badilishwa, atakae weza ku rudisha amani.

Mafundisho ya kibao :Mchanganyikowa misemo piya huchanganya vyana,msegamiyo wa ukosefu wakazi,ukosafi wa ngufu kwa vijana mbele ya maisha una weza piya kuwachanganya

KIBAO IV: BUHIRI, NCUTI, NADINE na KARERA

NCUTI, ana kutana na kundi la NADINE, BUHIRI na KARERA wakiwa haraka. Baada ya maongezi mafupi wana taka wamu tiye mu mpango wa ku fukuza watoka ukimbizi na iki wezekana kumu uwa muongozi ambae ha elewani na mwanae Nadine. Waka mfasiriya kwamba ame ondolewa kwa uchaguzi sababu ya mambo ya chama cha siasa, eti pia kama kuna umaskini , njaa na ulaji mbaya ni kwa sababu ya wa toka ukimbizi ambao wame pewa viwanja vyao kinyume na sheria. Waka mu elezeya ahadi za utajiri na cheo walio pewa na PASCAL. NCUTI ana jaribu kua elimisha, ana waonesha jibu la ayo matatizo ya vijana si lazima ubadilike na kuwa mtesi wa kabila zingine, ana waongelesha ku usu mafaa ya mila kama moja kati ya majibu hayo, na vinginevyo.

Baada yaku elewa, NADINE aka wa geuka. Nao BUHIRI na KARERA wana sirika zaidi. NADINE ka lalamika aki omba msaada. BUHIRI na KARERA waka mrukia NCUTI wakati NADINE ana kaa aki lia kwa uzaifu.

<<< Joker amesimamisha muchezo na STOP >>>

Mafundisho ya kibao:Vijana upenda majibu kwa haraka na kuwa tayari kutaka madaraka,utajiri na kuwa kuongoza maisha yao ya siku zote

Scénario 2: Matumizi mabaya ya uraia²

SHUJAA

1. MUCUNGAJI: Mucungaji wa dini
2. MUGISHO: Kijana ameshikwa sa mugini wa inci karibu
3. INGA: Rafiki sana wa Mugisho
4. PASCALINE: Mama yake ya Inga
5. MWIZA: Muongozi wa Vijijini
6. KALEFU: Kijana ameshikwa sa mugini wa inci karibu
7. DENIS: Kijana ameshikwa sa mugini wa inci karibu

KIBAO I: MUCUNGAJI na INGA

Watu wana ongea kati yao. INGA ana uliza MUCUNGAJI sababu gani kuna mada ha ongeyagi akiwa ana ubiri. Ana mu uliza kwa nini anapo ongeleya upendo hakaziyi hapo wakati ana fahamu matatizo ya mtaa, na majehuri ya liyo pita ambayo wana jaribu kufundisha vijana. MUCUNGAJI ana mjibu eti kuna mada ambayo si raisi kuongeleya.

MUGISHO ka muona INGA na akaja ku msalimia na furaha. Aka ona mtizamo wa PASCALINE, mama yake na INGA na aka enda zake.

Mafundisho ya kibao: Mara nyingi almashauri makuu ya wana dini uchanganya vijana

KIBAO II: PASCALINE na INGA

PASCALINE ana sirikiya kijana wake kwa sababu ame pima ku ongelesha INGA ana mu eleweshwa kwamba mtu huyo ana mfahamu tangu zamani. Ana mwambia eti kila wakati ambao jamaa yake imeshindwa kumuhudumia vifaa via masomo, huwa ni jamaa ya MUGISHO ilikuwa ina mushugulikia. INGA ana ongeleya kuhusu ginsi anavyo ishi, kama yeye ni mpole, kama anatenda mema, anasaidia watu, ana urumiya watu.

Mama yake aka mjibu eti niwa ndugu za MUGISHO ndo wametoka kwao na matatizo yao nakuya leta mtaani. Ana ongeza akisema eti ni wao ndo chanzo cha mateso yame tokeya mtaani na wao pia ndo wame sababisha kifo cha baba yake. Anamwambia kama wanawasonga afia mu nchi yao, wanakula chakula chao, ijapo wana inchi yawo. Anamuambia awe makini na mugisho kwani ni mtoto mbaya.

INGA ana mfasiria kwamba si vizuri ku jumlisha, eti ndani ya kila inchi, kila kabila, kuna watu wazuri na wabaya, eti piya ana uakika yakwamba siwageni kwenye nchi yao baada ya myaka mingi wamepitisha ndani. Unamuambia mama yake ya kwamba ha elewi chuki anayo kwa jamaa iyo. Ana enda na akikasirika..

Mafundisho ya kibao: Donda la mambo ya kale ujaribu ku pitiya kwa watoto

² Inaweza kutumikishwa mu Sud Kivu na Nord Kivu.

KIBAO III: KALEFU, DENIS, MWIZA na PASCALINE

KALEFU na DENIS wana mtukana MWIZA mtu shujaa wa muungano Waki mwambia eti ma shujaa wa miungano ni waficha ukweli ha wasaidiwi hata kitu, kwasababu wanazidi ku nyanyaswa na ku shikwa kama wageni kwenyi inchi.

Wana ongeza wakisema na watakapo rudi baada yaku ingiya kati yama kundi za kijeshi kama ginsi walivio ahidiwa, watawa na uwezo waku tosha kwaku mlipisha kisasi cha mateso wanayo kwa sasa.

PASCALINE ana pita hapo muda huyo na ku uliza kinacho endeleva. KALEFU na DENIS waka mgeukiya, na ku tomboka. MUGISHO ana fika na kuuliza KALEFU na DENIS kipi kinacho wasirikisha naku sababisha wa andamiye ma bibi waku inukia na cheo cha wamama wao. KALEFU na DENIS wana mfahamisha kwamba aki ingiliya mambo hayo wata sahai kama yeye ni ndugu yao. Shujaa wa muungano, anawaomba wakae na kuongeya pamoja ndani ya kijiji, KALEFU na DENIS wana fikiri muda umesha pita kwa ku zungumziya masikilizano. Wana mugombanisha PASCALINE ka toroka na MUGISHO ana jaribu kuwa achanisha.

<<< Joker amesimamisha muchezo na STOP >>>

Mafundisho ya kibao: Machungu yenye haya kubadilika na ina pitiya kwa vizazi vingine uwa mbaya sana, ukimya wa viangozi wa kijami katika mateso ya kundi mbali zaki jamii

Scénario 3: Matumizi mabaya ya utambulisho wa kikabila³

SHUJAA

1. KAMI : Kiki wa kabila wa Banyana
2. MUTONI : Kiki wa kabila wa Bajojo
3. GAHINI : Kaka wa Mutoni
4. MUTESHA : Tate ya Mutoni na Gahini
5. GITI : Kijana wa kabila wa Bajojo, rafiki wa Gahini
6. KIDOGO : Kijana wa kabila wa Bajojo, rafiki wa Gahini
7. NSANZU : Ndungu ya Kami

KIBAO I: KAMI, MUTONI na GAHINI

KAMI na MUTONI ka kutana katika kisima. Wana gombania kuchota wakwanza. Wana pigana. GAHINI, ambae ni kaka yake na MUTONI ka fika hapo na haraka. Ana kaa pembeni aki tizama.

Mafundisho ya kibao: Mambo ya siyo na riba

KIBAO II: GAHINI na MUTESHA

Magaribi, kati ya maongezi na babu yake KAJOGO anaelezeya yaliyo tokeya kisimani. Babu yake akachukulia kama mambo hayo ni kitusi kutoka kwa kabila moja inayo jiwaziya kuwa juu ya zingine tokeya zamani. Anamtuma kuwaita wenzake.

Anamwambia eti kama wasipo piganisha kabila hiyo inayo lengo mbaya, watajikuta wame zidiwa na matatizo kabila hiyo inaleta duniani.

Anahukumu vijana kama hawateteyi haki za kijiji panapo itajika ku pigania kabila yao.

Kati ya makosa ya vijana, kuna ma usiano ya kimapenzi yanayo tokeya mara kwa mara kati ya ma kabila yasiyokutanisha, mausiano yakusaidizana kama siku kuu, ku tembeleana hospitalini yanayo anza kuzalika kati ya wa BAJOJO na wa BANYANA. Habikubaliki ! Inafaa ku piganisha laana hiyo ; Inafaa kufuta uo ubovu wa vijana. MUTESHA ka tuma mjukuu wake ku okowa vijana. Anamueleza ya kwamba yeye njo kitumaini cha kabila yao yote. Atakapo maliza kazi hiyo, anaonesha kwamba atakuwa amefuta ujinga wa vijana na kwamba atabarikiwa na wababu ambao leo wamekasirika. GAHINI akasikia kuji amini.

Ana ondoka wakisikilizana pamoja kuteteya kabila yao.

Mafundisho ya kibao: Msomo wa yaliko pita kwa mtazomo wa ukabila na kupeleka madonda kwa vizazi vinginevyo

³ Inaweza kutumikishwa mu mkoa yote wa nchi za maziwa makuu.

KIBAO III: GAHINI, GITI na KIDOGO

GAHINI ka kutana GITI na KIDOGO wakiwa wanavuta njiani. Wana fanana kuwa hawana kazi. Ana wa fasiria mpango ule. Ana wa fasiria jinsi babu yake ana watumainia na jinsi kabila yao itapata matatizo pasipo kuwa mchango wao. Hawa kawi naku kubali ombi hilo. Wa teule wakaanza ku imba. Wana kubali na kwenda kazini. Wana sema eti tangiya apo, walikuwa hawana chakufanya na sasa wame pata kazi. Wanajiuliza kitu gani watatumikisha kwa kazi iyo..

Mafundisho ya kibao: Mazungumzo mabaya uharibu tabia njema

KIBAO IV : GAHINI, GITI, KIDOGO et NSANZU

GAHINI, GITI, na KIDOGO wanakutana na NSANZU akiwa na KAMI waki enda hospitalini. Wa tatu waliwo tajwa mwanzo wanaanza ku mchokoza KAMI na kumtusi NSANZU ana sirika, sautiinapanda, wanafikiya kutukanana kwa ukabila. ugonvi unatokeya, kami anajaribu kuwa amuwa.

<<< Joker amesimamisha muchezo na STOP>>>

Mafundisho ya kibao: Urisi wa uchungu wa ndani uharibu mahusiano ya kijamii

**Ces scénarios du théâtre interactif ont été développés par l'Association IZUBA (Troupe UMUSHWARARA) en collaboration avec Impunity Watch. Les scénarios sont basés sur les résultats de recherche menée par Impunity Watch dans le Programme, « Paix Au-Delà des Frontières ». Pour plus d'informations, visitez : www.impunitywatch.org.*

impunity watch

